

Länsi-Uudenmaan vammaisneuvoston lausunto vuoden 2024 järjestöavustusten periaatteista ja jakoperusteista tulevaisuus- ja kehittämislautakunnalle.

Vammaisneuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien vuoden 2024 järjestöavustusten kriteereistä. Lausunnon taustaksi vammaisneuvosto sai kokoukseen 13.4.2023 esittelyn ja kokouksessa käydyn keskustelun pohjalta vammaisneuvoston työryhmä valmisti lausunnon.

Vammaisneuvosto esittää, että periaatteita ja jakoperusteita valmistellaan huomioiden erilaiset yhdistykset ja heidän mahdollisuutensa tuottaa hyvinvointia Länsi-Uudenmaan alueella.

Yleistä

Järjestöavustukset ovat olleet olennainen osa sairaus- ja vammaisjärjestöjen toimintaresursseja jo vuosikymmeniä. Avustuksilla on tuettu matalan kynnyksen toimintaa sekä palvelua ihmiseltä ihmiselle. On opastettu, koulutettu, vertaistuettu ja tiedotettu. On luotu mahdollisuuksia osallistua ja myös aktivoitu ihmisiä tekemään ja toimimaan itse.

Kun sotepalvelut siirtyivät hyvinvointialueen organisaation järjestettäväksi ja yhä enemmän digitaalisiksi, korostuu paikallisen, lähellä ihmistä olevan yhdistystoiminnan, vertaistuen sekä neuvonnan ja palveluihin ohjauksen tarve. Järjestöjen tiedotuskanavat saavuttavat ihmiset paremmin ja näin tuetaan hyvinvointialueen tiedottamista. Kun palvelut ovat kauempana - tarvitaan yhä enemmän tukea lähelle.

Sairaus- ja vammaisjärjestötoiminta on laajaa ja kattaa myös erilaiset harvinaissairaudet. Monipuolinen toiminta lisää ihmisten hyvinvointia. Erityisesti liikunta erityisryhmille toteutuu järjestöjen toimintana.

Sairaus- ja vammaisjärjestötoiminnan tukeminen on siten laaja-alaisempaa ja monikerroksellisempaa terveyttä ja hyvinvointia tukevaa toimintaa. Tämä tulee näkyä myös avustusten myöntämisessä.

Avustuksilla tuettava edelleen vain hyvinvointialueen palveluita täydentävää toimintaa

Järjestöavustusten luonne sairaus- ja vammaisjärjestöjen osalta on ollut kunnan/ kaupungin palveluita täydentävä kohdentuen sellaisiin toimintoihin, joita kunta/ kaupunki ei voi tuottaa, esimerkiksi vertaistuki.

Paikallisten, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella toimivien sairaus- ja vammaisjärjestöjen toiminta on suurelta osin vapaaehtoisvoimin tuotettua toimintaa. Harvalla rekisteröidyllä yhdistyksellä on vakituista palkattua henkilökuntaa tai vakituksia toimitiloja - puhumattakaan sellaisista palveluista, joita voisi myydä hyvinvointialueelle.

Tämä erilaisten ja pienten/ erityisten yhdistysten monipuolisuus ja laajuus tulee ymmärtää ja huomioida järjestöavustusperiaatteita ja jakoperusteita valmisteltaessa

Muiden tarjottavien palveluiden osalta järjestöt ovat olleet kilpailulainsäädännön mukaan samalla tarjoajalistalla arvioitavana kuin yritykset, esimerkiksi hoitopalvelu, kurssitoiminta jne.

Järjestöt, jotka myyvät palveluita (esim. hoitopalvelu tai kurssipalvelu) ja järjestöt, jotka toimivat projekteissa kumppanuusperiaatteella on hyvä eriyttää haussa omaksi ryhmäkseen.

Myöntämisperiaatteissa huomioitavia asioita sairaus- ja vammaisjärjestöjen kannalta:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on yli 100 sairaus- ja vammaisjärjestöä, jotka ovat saaneet avustusta eri kunnissa. Yhdistyskentän rakenne on muotoutunut kunnan/ kaupungin koon vuoksi sekä sairaustavien tai vammautuneiden henkilöiden määrän mukaan.

Hyvinvointialueen järjestöavustuksien myöntäminen tulee olla yhdenvertaista ja huomioida eri sairauksien ja vammojen tuottamat tarpeet aktiivista toimintaa järjestettäessä.

Mikäli järjestöavustuksia jaetaan eri kategorioihin, kuten esim. Espoossa oli (sairaus- ja vammaisjärjestöt, veteraani- ja eläkeläisjärjestöt ja muut järjestöt), niin hakukriteereihin saadaan enemmän tarkempia kohdennuksia. Tällöinkin tulee hakuprosessi ja hakukaavakkeet olla kaikille kategorioille samanlaiset.

Toimitilan vuokratuki ei voi olla osana yleisavustushakua vaan se voi olla omana kategorianaan. Vuokratukin kohdentuu kilpailuille markkinoille ja

28.4.2023

siksi ongelmallinen. Myös yhdenvertaisuuden kannalta asia on ongelmallinen, sillä vain osalla yhdistyksiä on mahdollisuuksia hankkia vuokrattu toimitila.

Avustusten minimisuuruus rajaa kategorisesti ja epätasa-arvoisesti pois hausta esim. pienet ja harvinaiset sairaus- ja vammaryhmät. Eri suuruinen toiminta eri puolella hyvinvointialuetta, myös sen reunamilla on tärkeää ja aivan yhtä laadukastakin, mutta tuen hakeminen siihen ei saa olla kiinni myönnettävästä hakusummasta.

Mikäli on perustettu yhdistyslain mukainen uusi rekisteröity yhdistys hyvinvointialuetasoisena yhdistystoiminnan vuoksi, tulee sillä olla oikeus hakea jo vuoden 2024 toiminta-avustuksia, vaikka sen toiminta ei olisi vielä jatkunut kokonaista ensimmäistä toimintakautta.

Korostamme, että yhdistyslain mukaan yhdistyksellä voi olla vain yksi vuosikokous, jonka ajankohta ei sovi hyvinvointialueen laatimaan asiapapereiden toiminta-aikatauluun. Tällöin yhdistykseltä pitää olla riittävä, jos toimitetaan ns. hallituksen päätös ko. asiapaperista.

Yhdistyksen ensimmäisen toimikauden pituus voi vaihdella ollen esim. 18 kuukautta, jolloin ed. kohdan hallituksen päätös ko. asiapaperista tulee riittävä.

Kriteeristö

Suosittamme lisäohjeita ja määritelmien auki kirjoittamista kuhunkin kriteerikohtaan (voivat olla liitteenä).

A. Kommentteja vähimmäiskriteereistä kohdittain:

Rekisteröidyllä yhdistyksellä voi olla useita alayhdistyksiä, kerhoja tms., joiden toiminta kohdentuu tietyn kunnan alueelle.

Rajaa yhdistystoiminnan ja palvelu- sekä yritystoiminnan välillä tulee selkeyttää.

Avustusta ei myönnetä uskonnon tai puoluepolitiikan harjoittamiseen. Tässäkin kohdassa on määriteltävä tarkemmin uskonnon tai puoluepolitiikan harjoittaminen.

28.4.2023

Tässä tarkoitettaneen, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lisäksi voi hakea samaan toimintaan tukea myös muualta. Jos tarkoitetaan muuta, tulee kriteeriä tarkentaa.

Tämä kriteeri (myöhästymisen) on yksiselitteinen.

Kriteereissä pitää olla selkeästi ilmaistuna, mihin käytäntöihin viitataan.

On hyvä määritellä tarkemmin, mitä kriteerillä tarkoitetaan. Edellytetäänkö tiettyjä todistuksia tai muuta.

Mikäli on perustettu yhdistyslain mukainen uusi rekisteröity yhdistys hyvinvointialueen yhdistystoiminnan vuoksi, tulee sille myöntää oikeus hakea jo vuoden 2024 toiminta-avustuksia, toiminnan käynnistämiseksi.

Strategia on varsin yleisellä tasolla. On varmasti hyvä tarkentaa mitä erityisesti toivotaan järjestöjen toiminnalta.

Tulee määritellä, miten suhtaudutaan yhdistyksiin, jotka ovat Uudenmaan tai pääkaupunkiseudun tasoisia, mutta järjestävät toimintaa Länsi-Uudellamaalla/Länsi-Uusimaalaisille. Järjestöjen toimialueet eivät vielä noudata hyvinvointialueiden rajoja.

Kriteereissä (työnantajavelvoitteet) pitää olla selkeästi ilmaistuna, mihin viitataan. Asioiden tulee olla kunnossa yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa.

Kriteereissä (vakuutukset) pitää olla selkeästi ilmaistuna, mihin viitataan. Asioiden tulee olla kunnossa yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa.

Kriteereissä (tietosuoja) pitää olla selkeästi ilmaistuna, mihin viitataan. Asioiden tulee olla kunnossa yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa.

Hyvin matalien organisaatorakenteiden (hallitus – jäsenistö) osalta on hyvä ohjeistaa, mitä tietoa avustuksen myöntäjä tarvitsee.

B. Kommentteja pisteyttävistä kriteereistä kohdittain:

Pisteytettävät kriteerit perustuvat järjestön omiin kuvauksiin. Tämä asettaa vaikeaan tilanteeseen ne yhdistykset, joissa ei ole työntekijöitä. Vammaisten vapaaehtoisten vetämissä yhdistyksissä voi myös vamma aiheuttaa rajoitteita loistavien kuvausten tekemiseen.

28.4.2023

1. Yhteistyö muiden järjestöjen kanssa
Sairaus- ja vammaisjärjestöillä on varsin erilaisia rakenteita, minkä vuoksi yhteistyö voi olla helpompaa tai vaikeampaa.
2. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa
On hyvä määritellä, mitä yhteistyöllä hyvinvointialueen kanssa tarkoitetaan.
3. Kohderyhmän tavoittaminen
Annetun arvon tulee olla yhteismitallinen eli tulee jollakin tavalla ohjeistaa, miten arvo muodostetaan.
4. Toiminnan itsearviointi
Toiminnan itsearvioinnin tulee olla suhteessa käytettäviin resursseihin ja toiminnan laajuuteen. Erilaisten tutkimusten, kyselyjen jne. tekeminen voi pienissä yhdistyksissä osoittautua liian raskaaksi vapaaehtoistoimijoille.
5. Viestintä
Monessa vammais- ja sairausjärjestössä on paperitiedote edelleen yksi pääviestimistä. Digitalisen viestinnän laajentuessa yhdistykset joutuvat viestimään yhä enemmän mm. viranomaisten, kuntien ja Länsi-Uusimaan päätöksistä omille jäsenilleen. Vastaavasti näkövammaisten yhdistykset tekevät merkittävää toimintaa, jotta heidän jäsenistönsä saa tarvittavat tiedot saavutettavassa muodossa. Tämä tulisi myös avustuksissa huomioida.
6. Vammaisjärjestöissä tulee selkeästi huomioida jäsenistön erityistarpeet viestinnän osalta. Pisteytyksen pitää perustua siihen, että viestintä on suunniteltua ja se tavoittaa jäsenet sekä nimetyt sidosryhmät.
7. Jos on tarkoituksena saada kaikki yhdistykset käyttämään Lähellä.fi-portaalia, tulee se selkeästi kertoa. Lähellä.fi on yhden itsenäisen yhdistyksen kehittämä portaali ja sen käyttö on osalle yhdistyksiä ja suurelle joukolle Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ihmisiä mahdotonta digitaalisten kykyjen puuttumisen tai digitaalisten laitteiden puuttumisen vuoksi.
8. Toiminnan tuloksellisuuden/vaikuttavuuden arviointi
Kun toiminta perustuu ns. pehmeisiin arvoihin tai laatuun, on sen mittaaminen usein vaikeaa. Ohjeistuksessa on hyvä tukea niitä yhdistyksiä, joilla on hyvää toimintaa, mutta rajalliset kyvyt erilaisten suunnitelmien tekemiseen.

Avustuslajit

On hyvä, että käytössä on erilaisia avustuslajeja. Näin voidaan kohdentaa avustukset paremmin erilaisiin tarpeisiin. Toimitila- eli vuokra-avustus tulee eriyttää omaksi lajiksi.

Yleisavustuksen osalta lienee hyvä tarkastella yhdistyksen toimintaa esimerkiksi toiminnan laajuuden suhteen tai miten käytössä on palkattuja työntekijöitä. On huomioitava, että yhdistyksen toiminta voi olla hyvinkin merkittävää, vaikka kohderyhmä olisi pienikin (mm. harvinaissairaat, joita voi olla hyvinvointialueella vai muutama henkilö).

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaisneuvoston puolesta,

Pirkko Kuusela
Vammaisneuvoston pj.

Hanne Österberg
Vammaisneuvoston jäsen

Hanna Bäckström
Vammaisneuvoston jäsen

Helena Paimela
Vammaisneuvoston jäsen

Jakelu

Tulevaisuus- ja kehittämislautakunta